

**“ISHEMIK YURAK KASALLIGI BO‘LGAN BEMORLARDA GIPOLIPIDEMIK
TERAPIYA NOJO‘YA TA’SIRLARINI OLDINI OLISHDA SHAXSGA
YO‘NALTIRILGAN SITOPROTEKTSIYA YORDAMIDA YANGI YONDASHUV”**

Egamberdiyeva Bahora Eldor qizi

1-sonli Davolash ishi fakulteti

egamberdiyevabahora87@gmail.com

Fayzullayeva Dilbar Botir qizi

2-son davolash 4-kurs talabasi

dilbarfayzullayeva74@gmail.com

Shukurova Shaxzoda Sobitjonovna

Davolash fakulteti 4-kurs talabasi

shaxzodashukurova000@gmail.com

Shukurova Shahribonu Sobitjon qizi

2-kurs Davolash fakulteti talabasi

shahribonushukurova87@gmail.com

Doniyorova Parizoda Husan qizi

Davolash ishi SamDTU 4 kurs talabasi

Annotatsiya: *Ishemik yurak kasalligi (IYuK) bugungi kunda butun dunyo miqyosida eng ko‘p uchraydigan va o‘limga olib keluvchi yurak-qon tomir kasalliklaridan biri hisoblanadi. Ushbu patologiyada asosiy patogenetik bo‘g‘inlardan biri dislipidemiya bo‘lib, uni tuzatishda gipolipidemik terapiya, xususan statinlar keng qo‘llaniladi. Biroq statinlar bilan uzoq muddatli davolanishda gepatotoksiklik, miopatiya, mushak hujayralarining disfunktsiyasi va hujayra membranalarida oksidativ stressning ortishi kabi nojo‘ya ta’sirlar kuzatiladi. Shuning uchun so‘nggi yillarda klinik amaliyotda statin terapiyasini shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvlar orqali individuallashtirish zarurati paydo bo‘lmoqda.*

Kalit so‘zlar: *Ishemik yurak kasalligi, gipolipidemik terapiya, statinlar, sitoprotektsiya, antioksidantlar, koenzim Q10, L-karnitin, oksidativ stress, individual yondashuv.*

Ishemik yurak kasalligi bugungi kunda butun dunyoda yurak-qon tomir tizimi bilan bog‘liq o‘lim va nogironlikning asosiy sabablaridan biri bo‘lib qolmoqda. Ushbu kasallik yurak mushaklarining qon bilan yetarlicha ta‘minlanmasligi natijasida yuzaga keladi va bemorlarning hayot sifati va umr davomiyligiga jiddiy salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Zamonaviy tibbiyotda ishemik yurak kasalligini davolashda gipolipidemik terapiya – xususan, statinlar va boshqa lipidlarni kamaytiruvchi preparatlar – keng qo‘llaniladi. Ushbu dori vositalari yurak-qon tomir kasalliklarining rivojlanishini sekinlashtiradi, infarkt va insult kabi og‘ir asoratlarni oldini oladi. Biroq, so‘nggi yillarda gipolipidemik terapiyaning samaradorligi bilan birga, ularning nojo‘ya ta’sirlari ham dolzarb muammoga aylanib bormoqda. Statinlar va boshqa gipolipidemik preparatlarning uzoq muddat davomida qo‘llanilishi, jigar va

mushak to'qimalariga zarar yetkazishi, metabolik buzilishlar, shuningdek, immun jarayonlarining o'zgarishi bilan kechishi mumkin. Bu esa yirik bemor guruhining davolash jarayoniga nisbatan munosabatiga va dori vositalarini to'xtatib qo'yish holatlariga olib kelmoqda. Shu sababli, bemorlarning individual xususiyatlarini hisobga olish va ularga shaxsiy yondashuv asosida kompleks terapiya rejasini ishlab chiqish zaruriyati tobora ortib bormoqda. So'nggi ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatmoqdaki, sitoproteksiya usullari – ya'ni hujayralarni zararli omillardan himoya qiluvchi zamonaviy terapevtik yondashuvlar – gipolipidemik terapiya natijasida rivojlanadigan nojo'ya ta'sirlarni sezilarli kamaytirish imkonini beradi. Sitoprotektiv moddalar va yangi preparatlarning joriy etilishi tufayli, davolash jarayonining samaradorligini oshirish, bemorlarning sog'ligini yaxshilash va asoratlarni kamaytirish mumkin bo'lmoqda. Ayniqsa, shaxsga yo'naltirilgan sitoproteksiya, ya'ni har bir bemorning yoshi, jinsiy, hamroh kasalliklar va genetik xususiyatlarini hisobga olgan holda, himoya choralarini tanlash orqali eng yaxshi natijaga erishish mumkin. Mazkur mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, har bir ishemik yurak kasalligi bilan og'riydigan bemor uchun individual tarzda xavfsiz va samarali davolash strategiyasini tanlash, gipolipidemik vositalarning nojo'ya ta'sirlaridan himoyalash, ayni paytda asosiy kasallik ustidan nazoratni kuchaytirish bugungi kunda ilmiy va amaliy tibbiyotning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu sababli, innovatsion va shaxsga yo'naltirilgan yondashuvlar, xususan, sitoprotektiv terapiya imkoniyatlarini chuqur o'rganish va amaliyotga joriy qilish ishemik yurak kasalligi profilaktikasi va davosini yangi bosqichga olib chiqmoqda.

Tadqiqot maqsadi: Ishemik yurak kasalligiga chalingan bemorlarda gipolipidemik terapiya fonida yuzaga keluvchi nojo'ya ta'sirlarni kamaytirish maqsadida shaxsga yo'naltirilgan sitoprotektiv yondashuvning samaradorligini baholash.

Materiallar va usullar: Tadqiqotda 60 nafar ishemik yurak kasalligiga ega bemorlar ishtirok etdi. Ular ikki guruhga bo'lingan: 1-guruh — standart statin terapiyasini olganlar, 2-guruh — statinlar bilan birgalikda individual tanlangan sitoprotektiv kompleks (koenzim Q10, karnitin, antioksidantlar va vitamin E) qabul qilganlar. Qon biokimyoviy tahlillarida ALT, AST, CK, LDH, lipid profili va oksidativ stress markerlari (MDA, SOD, katalaza) darajalari baholandi.

Natijalar: Olingan ma'lumotlarga ko'ra, shaxsga yo'naltirilgan sitoproteksiya qo'llanilgan bemorlarda jigar fermentlari faolligi 25–30% ga pasaygani, kreatinfosfokinaza darajasi esa nazorat guruhiga nisbatan 1,8 marta past bo'lgani aniqlandi. Bundan tashqari, lipid profili yaxshilanishi bilan bir qatorda, umumiy xolesterin 22%, LDL 27% ga kamaydi. Oksidativ stress ko'rsatkichlari kamayib, superoksid dismutaza faolligi oshdi. Klinik jihatdan mushak og'riqlari va charchoq sindromi kamaygan.

Muhokama: Olingan natijalar shuni ko'rsatadiki, statin terapiyasi bilan birgalikda shaxsga yo'naltirilgan sitoprotektiv qo'shimcha vositalarni qo'llash ishemik yurak kasalligi bo'lgan bemorlarda nafaqat lipid almashinuvini yaxshilaydi, balki hujayra darajasida

himoya mexanizmlarini faollashtiradi. Bu esa farmakoterapiya samaradorligini oshirib, bemorlarning dori vositalariga toqatini yaxshilaydi.

Xulosa: Shaxsga yo'naltirilgan sitoprotektiv yondashuv ishemik yurak kasalligida gipolipidemik terapiyaning individualizatsiyalashgan va xavfsiz usuli bo'lib, nojo'ya ta'sirlarni kamaytirish, klinik natijalarni yaxshilash va bemorlarning hayot sifatini oshirish imkonini beradi. Kelgusida keng miqyosli klinik tadqiqotlar orqali ushbu yondashuvni protokol darajasida amaliyotga joriy etish tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdullayeva, M.R. (2018). "Ishemik yurak kasalligida gipolipidemik terapiya nojo'ya ta'sirlarini oldini olishda shaxsga yo'naltirilgan sitoproteksiya." O'zbekiston tibbiyot jurnali, 31(2), 100-108.
2. Alimov, R.I. (2017). "Ishemik yurak kasalligini davolashda sitoprotektiv strategiyalar." Nazariy va amaliy tibbiyot jurnali, 45(1), 67-74.
3. Ahmedova, M.A., va Karimov, S.T. (2019). "Kardiologiyada zamonaviy sitoprotektiv yondashuvlar." Kardiologiya yangiliklari, 6(3), 200-208.
4. Islomov, U.B., va G'afurova, N.A. (2020). "Koronar kasalliklarda statinlarning jigar va mushak hujayralariga ta'siri: oldini olish usullari." Biotibbiyot jurnali, 12(2), 155-162.
5. Xusanov, B.A., va Karimova, Z.A. (2021). "Gipolipidemik muolajada shaxsga yo'naltirilgan sitoprotektiv terapiya." Kardiologiya taraqqiyoti, 8(4), 79-85
6. Mardonov, B.T., va Rasulova, S.F. (2022). "Statinlarni qo'llashda nojo'ya ta'sirlarni oldini olishda sitoprotektorlarning o'rni." Zamonaviy tibbiyot fanlari, 17(1), 46-51.
7. Muhammadiev, M.Yu. (2019). "Gipolipidemik terapiya asoratlariga qarshi bemorga yo'naltirilgan sitoproteksiya." Kardiologiya va terapiya xalqaro jurnali, 13(1), 33 - 39.